

Försvarmakten
10785 STOCKHOLM

Datum 2009-09-23
Dnr 32-2009-0559-1

Försvarmaktens delårsrapport 2009

Riksrevisionen har översiktligt granskat Försvarmaktens delårsrapport, daterad 2009-08-13, för perioden den 1 januari - 30 juni 2009. Syftet har varit att bedöma om det i den översiktliga granskningen framkommit något som tyder på att delårsrapporten inte uppfyller kraven enligt förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

Riksrevisionen vill efter granskningen av delårsrapporten och avlämnandet av revisorsintyg fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2009-10-26 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1. Sammanfattning

Riksrevisionen har efter granskning av Försvarmaktens delårsrapport gjort ett antal iakttagelser, vilka redovisas i denna rapport. Vidare redovisas i rapporten vissa iakttagelser från löpande granskning avseende Försvarmaktens redovisning av beredskapstillgångar.

Sammanfattningsvis noterar Riksrevisionen att Försvarmakten:

- ytterligare bör utreda värderingsfrågor avseende myndighetens beredskapslager, samt kvaliteten i grund- och förvaltningsdata
- bör ta ställning till behovet av vidareutvecklade och förändrade principer för redovisning av vissa poster som i dag redovisas som beredskapstillgångar
- bör vidta åtgärder för att säkerställa en korrekt, löpande fakturering mot kund
- bör utreda vissa differenser i redovisningen
- bör förbättra precisionen i redovisningen av semesterlöneskuld till anställda
- bör vidta åtgärder för att förbättra kvalitetssäkring och analys av underlag till såväl finansiell redovisning som resultatredovisning

2. Redovisning av beredskapstillgångar

Riksrevisionen har under flera år fört en dialog med Försvarmakten om arbetet med att säkerställa en rättvisande finansiell värdering av Försvarmaktens beredskapstillgångar, vilka per den 30/6 2009 redovisades till ett värde av 96794 mnkr. Ett av de problem som diskuterats rör brister i

informationskvaliteten i de försystem som ligger till grund för värderingen av tillgångarna.

Efter genomförd granskning kan Riksrevisionen konstatera att Försvarsmakten, vilket också framgår av delårsrapporten, under våren 2009 har uppvärderat lagret av ammunition med 2882 mnkr. Detta till följd av att Försvarsmakten vid kontroller identifierat ett antal ammunitionsslag som varit felvärderade, dels då vissa artiklar haft felaktigt pris registrerat i försystemen, dels då vissa andra artiklar efter en förnyad behovsanalys bedömts ha ett annat värde utifrån verksamhetens behov än det som tidigare åsatts.

Vid löpande granskning under september 2009 har Riksrevisionen noterat att tillkommande tillgångar även under 2009 har registrerats med felaktiga uppgifter i försystemen, och att Försvarsmakten löpande måste ägna resurser åt att i efterhand rätta bristfälligt registrerade grunduppgifter.

Riksrevisionen noterar också det finns anledning för Försvarsmakten att se över principerna för värdering av beredskapslagret, bl.a. med avseende på vilka grunder som ska gälla för nedskrivning och uppskrivning av lagervärdet till följd av inkurans, ändrade behovsanalys mm samt vilken typ av dokumentation som ska krävas vid denna typ av beslut.

Bland de beredskapstillgångar som redovisas hos Försvarsmakten ingår bl.a. Sveriges del av Strategic Airlift Capability (SAC). Enligt Riksrevisionens bedömning kan det finnas anledning att på nytt pröva om redovisningsklassificeringen av SAC är korrekt i förhållande till gällande regelverk, utifrån innehåll i avtal mm.

Rekommendation

Riksrevisionen bedömer det som väsentligt att Försvarsmakten, med beaktande av regeringsbeslut och övriga regelverk, utreder och åtgärdar ytterligare förekomster av bristande lagervärden. Vidare bör ytterligare åtgärder vidtas för att minska förekomsten av felaktig grundregistrering av uppgifter i försystem.

Riksrevisionen anser att Försvarsmakten i samråd med Ekonomistyrningsverket (ESV) bör ta ställning till hur SAC fortsättningsvis ska klassificeras i redovisningen.

3. Kundfakturering

Försvarsmakten har under 2009 påbörjat införandet av nytt redovisningssystem i verksamheten genom projekt PRIO. I anslutning till detta noterar Riksrevisionen ett antal frågor rörande kundfaktureringen mot

såväl interna som externa kunder. Enligt uppgift har vissa av de fakturor som sänts till externa kunder inte uppfattats uppfylla kundens önskemål på specificering av fakturainnehållet, varför kunden i flera fall inte betalat fakturorna. Riksrevisionen noterar också att merparten av faktureringen kunnat ske först i anslutning till halvårsskiftet, vilket medför en ökad likviditetspåfrestning för Försvarsmakten jämfört med en löpande fakturering.

Fakturor till förband inom Försvarsmakten, uppgående till uppskattningsvis 12 mnkr, har inte kunnat hanteras av mottagande förband utan har resulterat i differenser i internredovisningen, vilket fått korrigeras i en central kassa på högkvarteret.

Rekommendation

Försvarsmakten bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa en fungerande löpande fakturering såväl internt som externt.

4. Outredda differenser i redovisningen

I samband med övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning från den 1/1 2009 har Försvarsmakten utrett hur stor del av den balanserade kapitalförändringen som omfattas av den s.k. övergångseffekten, för vilket myndigheten tilldelats ett särskilt anslag. I denna utredning har identifierats ett antal äldre differenser i det balanserade kapitalet, uppgående till ett nettobelopp om ca 93 mnkr. Riksrevisionen bedömer att Försvarsmakten bör utreda de uppkomna differenserna, och ta ställning till hur dessa lämpligen kan åtgärdas.

Vid en av Försvarsmaktens resultatenheter redovisas i balansräkningen ett varulager avseende trycksaker mm till ett värde om 21 mnkr. I de underlag som bifogats förbandsbokslutet anges dock från försystemet ett lagervärde på 55 mnkr. Av underlaget framgår att det råder osäkerhet om lagrets egentliga värde och att frågan är under utredning. Efter genomgång av äldre bokslut kan Riksrevisionen konstatera att differensen tycks ha varit outredd under minst 18 månader.

Rekommendation

Försvarsmakten bör vidta åtgärder för att hantera de aktuella differenserna.

5. Redovisning av semesterlöneskuld

Riksrevisionen har tidigare noterat, och rapporterat (bl.a. revisionsrapport 2009-04-06, (dnr 32-2008-0655-3)) om brister i redovisningen av semesterlöneskulden, samt behovet av att förstärka kontrollen av att en korrekt skuld redovisas. Inför delårsbokslutet 2009 har ekonomistaben vid högkvarteret tillställt förbanden förfrågan om att verifiera uppgifter rörande

den skuld som redovisas hos respektive förband. Riksrevisionen noterar att endast ett fåtal förband inkommit med svar på denna förfrågan. Även Försvarsmaktens HR-centrum har gått ut till förbanden med en förfrågan om utredning av delar av semesterlöneskulden; i detta fall noteras att ca en tredjedel av förbanden inte besvarat förfrågan.

I och med övergången till kostnadsnärlig anslagsavräkning krävs en specificering av skulden på individnivå, för att särskilja de semesterdagar som intjänats före respektive efter 2009-01-01. Denna specificering krävs för att säkerställa en korrekt anslagsbelastning och redovisning, men enligt uppgift saknar Försvarsmakten för närvarande ett systemstöd för denna typ av uppdelning. Istället har avräkningen av årets semesterlöneförändring fördelats utifrån en schablonberäkning.

Rekommendation

Riksrevisionen anser att den fördelning av semesterlöneskulden som gjorts per 2009-06-30 kan accepteras i samband med delårsrapporten då det ställs något lägre krav på precision i periodiseringar och övrig redovisning vid upprättandet av delårsrapporten. Försvarsmakten rekommenderas dock att tillse att fördelningen av semesterlöneförändringen kan ske i enlighet med gällande regelverk till årsredovisningen 2009, samt att ytterligare åtgärder vidtas för att säkerställa riktigheten i redovisning av skulden.

6. Kvalitetssäkring av redovisningen

Riksrevisionen har vid flera tillfällen påtalat behovet av utökad kvalitetssäkring av Försvarsmaktens redovisning, såväl löpande som i samband med delårsrapport och årsredovisning. I det underlag som presenteras såväl i Försvarsmaktens övergripande bokslutsspecifikationer, som i de enskilda förbandsboksluten förekommer dokumenterade analyser av utfall och förändringar endast i marginell omfattning. Riksrevisionen har dock vid kontakter med förband konstaterat att dokumenterad uppföljning och analys av såväl verksamhet som ekonomi görs på flertalet redovisningsenheter, men att dessa inte kopplas till boksluten på ett tydligt sätt. Riksrevisionen anser därför att Försvarsmakten bör stärka sina krav och rutiner avseende dokumenterade analyser i samband med boksluten. Detta såväl för att kvalitetssäkra redovisningen, som för att understödja de intyganden som myndighetens ledning skall lämna över såväl delårsrapportens som årsredovisningens riktighet. I sammanhanget är det, vilket revisionen påpekat tidigare, viktigt att säkerställa en lämplig ansvarsfördelning mellan förband, ekonomiredovisningsenhet och högkvarteret vad gäller kvalitetssäkringsarbetet.

Övergången till kostnadsnärlig avräkning medför ökade krav på hanteringen av periodiseringar för att säkerställa att anslag belastas under rätt period. Riksrevisionen har tidigare, bl.a. i revisionsrapporter 2009-03-02 (Riksrevisionens dnr 32-2008-0655-2) och 2009-04-06, (dnr 32-2008-0655-3)

noterat brister i hanteringen av periodiseringar vid flera av Försvarmaktens redovisningsenheter. Genomgång av bokslutsunderlag, samt diskussioner med företrädare för några förband visar att periodiseringar även i samband med delårsrapporten endast har genomförts i ringa omfattning. Detta ökar risken för att den anslagsbelastning som redovisats i delårsrapporten inte innehåller helt korrekta uppgifter.

Försvarmakten redovisar sedan ett antal år avsättningar för framtida kostnader som uppstått till följd av bl.a. försvarsbeslutet 2004. Riksrevisionen anser dock att det finns risk att avsättningar också görs för delposter som formellt inte uppfyller kraven för att klassificeras som avsättning i balansräkningen. Försvarmakten bör därför se över de principer på vilka beslut om avsättning fattas. Frågans vikt accentueras av att avsättningar, i och med övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning, avräknas mot anslaget redan vid den tidpunkt då beslut om avsättning fattas.

Vid genomgång av redovisningen vid utlandsstyrkan har noterats att avräkningar avseende ATHENA uppgående till ca 6 mnkr, vilka härrör sig till första halvåret 2009 inte har tagits upp i redovisningen, eller belastat anslag i samband med delårsrapporten. Likaledes har enligt uppgift vissa lönekostnader avseende Atalanta-insatsen inte omförts till berörd verksamhet, varför dessa kostnader per 30/6 har belastat anslaget *1.1.1*

Förbandsverksamhet m.m. istället för anslaget 1.2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Riksrevisionen har i revisionspromemoria daterad 2008-04-17 (dnr 32-2007-0835) framfört synpunkter på att Försvarmakten förskotterar medel till anställda i vissa fall där den anställde skall erhålla stipendiemedel från en extern stiftelse. Försvarmakten kommenterade i sitt svar på ovan nämnd promemoria att ”Den förskottering som RiR konstaterat har inget stöd i H Ek. Högkvarteret kommer därför att erinra förband, skolor och centrum om att inte medge sådan förskottering.” Efter granskningen av delårsrapporten konstateras att det fortfarande finns ett antal utestående förskott av denna typ, varav flera har utbetalats under 2008 och 2009. Även i övrigt noteras vid flera förband en stor omfattning av äldre, oreglerade fordringar mot anställda.

I samband med löpande granskning under september 2009 har noterats att vissa beredskapstillgångar redovisats under posten ”Under konstruktion”, trots att de aktuella tillgångarna är tagna i drift. Konsekvensen av detta är att avskrivning av de tillgångarna inte påbörjats, vilket borde ha gjorts. Försvarmakten genomför årligen vissa efterkontroller vilket sannolikt gör att bristen hade upptäckts innan upprättandet av årsredovisningen för 2009. Riksrevisionen menar dock att Försvarmakten bör utveckla rutinerna för denna typ av projekt, för att säkerställa att tillgångarna omklassificeras i samband med att de faktiskt tas i bruk. Vidare är det önskvärt att övergripande kontroll genomförs även i samband med delårsrapporten för att säkerställa att regelverket faktiskt har efterlevts.

Rekommendation

Försvarsmakten bör vidta ytterligare åtgärder för att förbättra analys och dokumenterad kvalitetssäkring av redovisningen, samt säkerställa efterlevnaden av interna och externa regelverk.

7. Resultatredovisning

Riksrevisionen bedömer att den resultatredovisning som Försvarsmakten avgivit i delårsrapporten i allt väsentligt svarar mot de krav som ställts i regleringsbrev och andra beslut. Riksrevisionen anser dock att rutinen för dokumenterad kvalitetssäkring av uppgifterna i resultatredovisningen kan förstärkas, främst vad avser dokumenterad kontroll/godkännande från ansvarig chef av de uppgifter som organisationen insänder. Ett sådant förfarande är i dag reglerat internt inom FM, men kravet har inte till fullo efterlevts i samband med delårsrapporten.

Rekommendation

Försvarsmakten bör vidta åtgärder för att säkerställa efterlevanden av de interna reglerna avseende resultatredovisningen.

Ansvarig revisor Bengt Bengtsson har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Frank Lantz har varit föredragande.

Bengt Bengtsson

Frank Lantz

Kopia för kännedom:

Regeringen